

Taaldiversiteit in Nederland

Language diversity in the Netherlands

Hans Schmeets
h.schmeets@cbs.nl

Leonie Cornips
leonie.cornips@maastrichtuniversity.nl

Abstract

This paper outlines a regional and socio-demographic overview of languages and dialects used most often in and outside the home and on social media in the Netherlands based on a large-scale national representative survey by Statistics Netherlands conducted in 2019 among 7,652 people aged 15 years or older. 149 different languages/dialects were reported to be spoken at home, in other places or used for writing messages on social media.

For 25 percent of the people surveyed, Dutch is not dominating at home: 8.2 percent speak another language than Dutch; 10.2 percent a regional language (Low Saxon 4.8 percent; Limburgish 3.4 percent, and Frisian 2.0 percent), and 5.3 percent dialect. The five most widely spoken other languages are English (1.6 percent), Turkish (0.9 percent), Moroccan Arabic/Berber (0.8 percent), Chinese/Mandarin (0.4 percent) and Polish (0.4 percent). 83 percent mostly use Dutch to write messages on social media with English following (35 percent).

Keywords: Statistics Netherlands; National representative survey; Descriptive statistics; Home language(s); Social media.

1. Onderzoek naar taaldiversiteit in Nederland¹

Voor taalbeleid voor zowel de Nederlandse overheid als voor onderwijsinstellingen is er grote behoefte te weten welke talen er in Nederland gesproken worden en door wie (KNAW, 2018). Landelijke representatieve studies naar

taaldiversiteit in Nederland zijn schaars. In deze lacune wordt voorzien door gebruik te maken van het CBS onderzoek Sociale samenhang en Welzijn (SSW) dat in 2019 onder ruim 7.500 personen is uitgevoerd. Ruim driekwart van de 15-plussers geeft aan dat Nederlands de voertaal thuis is. De rest spreekt thuis het meest een regionale taal (10,2 procent) – waaronder Fries, Limburgs en Nedersaksisch –, een dialect (5,4 procent) of een andere taal (8,2 procent). Niet alleen zijn er grote verschillen tussen regionale gebieden en bevolkingsgroepen in talen die thuis het meest gesproken worden, maar ook in het gebruik van talen en dialecten op de sociale media.

1.1 Inleiding

Dit artikel geeft een overzicht over de omvang en samenstelling van taalgebruik thuis en op sociale media in Nederland op basis van een representatieve toevalsteekproef die een leemte vult in actuele kennis over taaldiversiteit in Nederland. Vanwege het ontbreken van recente cijfers schat de KNAW (2018, 14) dat rond de 3,5 miljoen mensen in Nederland ‘vanwege hun achtergrond thuis een andere taal zou[den] kunnen horen dan het Nederlands’ (...) hoewel ‘achtergrond niet gelijk [valt] te stellen aan taal.’ Voor taalbeleid voor zowel de Nederlandse overheid als voor onderwijsinstellingen (de Graaf e.a. 2019) is er grote behoefte precies te weten welke talen er in Nederland gesproken worden en door wie (KNAW 2018). In die behoefte probeert deze studie te voorzien. Gebruik wordt gemaakt van het CBS onderzoek Sociale samenhang en Welzijn (SSW) met daarin drie taalvragen ontwikkeld door beide auteurs dat in 2019 onder 7652 personen van 15 jaar en ouder in Nederland is uitgevoerd. Gevraagd is welke taal of dialect thuis het meest wordt gesproken, en welke talen of dialecten op sociale media worden gebruikt.² De Nederlandse overheid erkent in Nederland drie regionale talen namelijk het Fries, Nedersaksisch en het Limburgs. In het CBS onderzoek worden dus het gebruik van Nederlands, dialect, regionale taal en een andere taal zoals Turks en Engels bevraagd (zie vraagteksten in sectie 3). Dit CBS onderzoek verschilt van eerder onderzoek in Nederland omdat bestaande onderzoeken naar taaldiversiteit in Nederland doorgaans niet gebaseerd zijn op toevalsteekproeven (zie bijvoorbeeld Staat van het Nederlands 2017, 2019, 2021) en het is derhalve discutabel of ze een goede afspiegeling vormen van de gehele Nederlandse samenleving. Het laatste en enige nationale onderzoek gebaseerd op een representatieve toevalsteekproef naar regionale talen en dialecten was gebaseerd op gegevens verzameld in het Permanent Onderzoek Leefsituatie (POLS) 1998 bij bijna 4800 personen. Dat onderzoek was vooral gericht op het gebruik van dialect in diverse domeinen en meningen over de teloorgang van dialecten (Goeman en Jongenburger 2009). Bovendien richt veel eerder

onderzoek zich vooral op de houding over de gewenste spreektaal (Goeman en Jongenburger 2009). Tenslotte legt bestaand onderzoek eerder accent op een klein deel van het hele palet aan mogelijke meertaligheid in Nederland, bijvoorbeeld of op de combinatie dialect, streektaal en Nederlands (Goeman en Jongenburger 2009, Driessen 2006) of op de combinatie Nederlands en overige talen zonder de dialecten en regionale talen erbij te betrekken (Extra 2004) (zie Staat van het Nederlands 2017, 2019, 2021 voor het hele palet aan meertaligheid). Hieronder geven we een (niet uitputtend) overzicht van welke resultaten in enquêtes verzameld en gerapporteerd zijn voor Nederland.

1.2 Resultaten nationaal en per provincie/taalgebied

Voor geheel Nederland zijn de volgende resultaten gerapporteerd over het aandeel inwoners dat dialect, regionale taal of streektaal spreekt. In het landelijke CBS-onderzoek van 1998 kwam naar voren dat 70 procent in Nederland wel eens een dialect of Fries als tweede officiële taal in Friesland spreekt (Goeman en Jongenburger 2009). Uit een recente studie van de Staat van het Nederlands, niet gebaseerd op een toevalsteekproef maar op vrijwillige aanmeldingen, gaf 85 procent in Nederland te kennen in de naaste omgeving altijd Nederlands te spreken, 4,2 procent zowel Nederlands als Engels te gebruiken, en 34 procent (ook) in een regionale taal of een dialect te communiceren (Staat van het Nederlands 2019).³ Driessen (2006) bespreekt de afname in het gebruik van de regionale talen en dialecten als thuistaal in Nederland tussen 1995 en 2003 op basis van ingevulde vragenlijsten door ouders van zo'n 60 duizend kinderen in 600 basisscholen. Ouders blijken onderling in alle onderzochte gebieden thuis meer met elkaar in een regionale taal of dialect te spreken dan met de kinderen. Dat geldt vooral voor het Nedersaksisch, Brabants, Zeeuws, en in mindere mate voor het Fries en het Limburgs. Alleen in Limburg sprak een meerderheid (57 procent) van de ouders met hun kinderen een dialect dat tot de regionale taal Limburgs behoort. Fries, Zeeuws, Nedersaksisch, Brabants en Hollands volgen met respectievelijk 41, 32, 28, 12 en 3 procent (Driessen 2006).

Fries

In 2015 hebben bijna 4000 personen meegedaan aan een internet-onderzoek in Friesland naar onder andere welke taal zij thuis spreken en welke taal met de kinderen. Thuis Fries spreken doet 55 procent, en 51 procent spreekt thuis Fries met de kinderen. Van deze ouder(s) die thuis in het Fries communiceren naar hun kinderen, geeft 9 van de 10 aan dat de kinderen altijd of vaak thuis Fries terugspreken (Klinkenberg e.a. 2018). Dit duidt er op dat in beide studies bijna de helft van de ouders thuis met de kinderen Fries spreken. De Staat

van het Nederlands (2021, 16) rapporteert in 2021 dat 32 procent van de 617 niet-Nederlandstalige of meertalige respondenten in Nederland aangeeft Fries thuis te spreken. Daarmee is volgens Staat van het Nederlands van alle gerapporteerde overige talen het Fries de meest gesproken taal in Nederland gevolgd door Engels (8 procent), Duits (5 procent), Pools (3 procent) en Turks (minder dan 1 procent). De andere twee regionale talen – Limburgs en Nedersaksisch – zijn niet zoals het Fries apart vermeld onder de overige talen in Nederland (Figuur 5, 16).

Nedersaksisch

Voor het Nedersaksisch voerde het Nedersaksisch Instituut een taaltelling uit in het Nedersaksische taalgebied in begin 2003 waartoe de dialecten van (een deel van) Gelderland, Overijssel, Drenthe, en Groningen behoren met als hoofdvraag hoe het Nedersaksisch wordt gebruikt en beheerst (Bloemhoff 2008, 298-301). Het Nedersaksisch wordt thuis het meest gesproken in West-Overijssel (54 procent), en de provincies Drenthe (35 procent) en Groningen (34 procent). Die percentages stijgen als Nedersaksisch naast Nederlands bevroegd was, bijvoorbeeld de regio Twente steeg van 28 procent uitsluitend Nedersaksisch naar 62 procent Nedersaksisch in combinatie met Nederlands.⁴

Brabants, Zeeuws en Limburgs in hetzelfde steekproefonderzoek

Een steekproefonderzoek in 2005 onder ruim 1600 respondenten in Brabant die telefonisch geïnterviewd werden, laat zien dat 23 procent zegt thuis met de partner een Brabants dialect te spreken en 14 procent met de kinderen (Swanenberg 2006, 14). Een soortgelijke internet-enquête werd uitgevoerd voor Zeeland (in 2006), Limburg en Brabant (2007) met respectievelijk 1572, 2347 en 1094 respondenten variërend in leeftijd tussen 11 en 91 jaar. In Limburg zegt bijna 80 procent dialect te spreken met partner en/of kinderen zonder dat expliciet naar het spreken thuis is gevraagd, in Zeeland 47 procent met de partner en 40 procent met de kinderen en in Brabant 38 procent met de partner en 25 procent met de kinderen (Van de Velde e.a. 2008). In Brabant stijgt dit laatste percentage aanzienlijk indien respondenten ook de optie regiolect, met minder lokale kenmerken dan een dialect, kunnen aanklikken, namelijk naar 37 (Van de Velde e.a. 2008, 8).

Limburgs

Behalve uit het onderzoek van Van de Velde e.a. (2008) zijn er voor het Limburgs meer cijfers bekend. Een andere internet-enquête is uitgevoerd door Belemans (2002) in 2001-2002 naar dialectgebruik in Limburg bij bijna

1600 respondenten tussen 30 en 60 jaar. Afhankelijk van de leeftijd, geeft tussen de 60 en 80 procent van deze respondenten aan het Limburgs te gebruiken met hun partner thuis (Belemans 2002, 11). Recentelijk is in 2020 in opdracht van Veldeke een internet- enquête uitgevoerd naar het spreken, schrijven en het gebruik van het Limburgs op de sociale media.⁵ Deze resultaten zijn gebaseerd op ruim 1100 volwassen personen die zich hebben aangemeld bij het nationale onderzoekspanel Panelclix. Limburgs spreken kan 78 procent, waarvan 67 procent vloeiend en 11 procent gebrekkig. De vaardigheid om Limburgs te spreken neemt af met leeftijd: 74 procent van de Limburgers van 65 jaar en ouder spreekt vloeiend Limburgs terwijl dat 52 procent is bij de jongste groep van 18-34 jaar. Er is weinig variatie naar opleidingsniveau. Dit bevestigt het beeld dat sociale klasse veel minder een bepalende factor is bij het spreken van Limburgs. Van de bijna 8 op de 10 die de Limburgse taal mondeling al dan niet vloeiend beheerst, geeft de helft aan nooit in het Limburgs te schrijven. De andere helft gebruikt wel eens Limburgs bij het schrijven van e-mails, op sociale media als Facebook of Twitter en vooral voor WhatsApp-verkeer met familie en vrienden.

Nederlands en overige talen

In een studie onder leerlingen in het basis- en voortgezet onderwijs in Nederland in de periode 1997-2000 kwam naar voren dat bijna 100 verschillende andere talen zoals Turks, Pools en Engels als thuistaal worden gebruikt (Extra 2004).

Recentelijk gaf de Staat van het Nederlands 2021 (2021, 16) een overzicht van alle overige talen die thuis naast of in plaats van het Nederlands gesproken worden. De vijf meest gesproken talen die gerapporteerd werden door zo'n 3200 respondenten in Nederland zijn (naast het Fries dat als overige taal wordt geteld): Engels, Russisch, onbekende talen, Duits en Spaans (tussen de 5 en 8 procent).

Meertaligheid op sociale media

Verschillende Europese studies laten zien dat meertaligheid in digitale communicatie vanzelfsprekend is. Vooral door digitale technologie kunnen mensen uit allerlei taalvormen kiezen, waarmee ze hun lokale of globale oriëntaties en betrokkenheid kenbaar kunnen maken. Tot nu toe hebben echter relatief weinig Europese studies zich op het gebruik van dialect of dialectvormen in de digitale sfeer gericht (Androutsopoulos 2013; Hilte, Vandekerckhove & Daelemans 2018; Vanderkerchove & Nobels 2010). Ook in Nederland zijn dergelijke studies nog schaars. In een studie onder twitteraars van wie respectievelijk ruim 11.000 in Friesland en bijna 10.000 in Limburg,

kwam naar voren dat 5,3 procent van de tweets uit Friesland in het Fries zijn, vergeleken met 8 procent van de tweets uit Limburg in het Limburgs (Nguyen e.a. 2015). Uit een vervolgstudie (Nguyen e.a. 2015, zie ook Jongbloed e.a. 2017) bleek dat deze twitteraars in hun taalkeuze tegemoet komen aan hun publiek, dat wil zeggen dat gebruikers in het Limburgs of Fries twitteren wanneer bekend is dat hun ontvangers ook vaak Limburgs of Fries gebruiken, en wanneer de tweet waarop ze reageren respectievelijk in het Limburgs of Fries is geschreven. Bovendien bleek dat gebruikers vaak in het Nederlands beginnen om een zo groot mogelijk publiek te bereiken, maar gaandeweg overschakelen op het Limburgs of Fries (Jongbloed e.a. 2017).

Dergelijk onderzoek op basis van gebruikers van sociale media is echter nauwelijks uitgevoerd voor het gebruik van talen zoals Engels en Turks in Nederland behalve Staat van het Nederlands. Staat van het Nederlands (2021, 9, figuur 253) rapporteert dat 50,4 procent aangeeft altijd Nederlands te gebruiken op sociale media, 25,2 procent combineert Nederlands en Engels, 3 procent Nederlands en Fries, 1,9 procent Engels en Spaans, 1,8 procent Nederlands, Duits en Engels en 1 procent Nederlands, Engels en Frans op sociale media.

De percentages in alle bovengenoemde onderzoeken verschillen van elkaar omdat niet altijd in de enquêtes precies dezelfde vraag gesteld is en door de representativiteit van de respondenten, namelijk waar, hoe en bij wie de enquête is aangeboden. Het CBS onderzoek Sociale samenhang en Welzijn (SSW), waarbinnen we drie vragen gesteld hebben om inzicht te krijgen in de omvang en samenstelling van meertalig taalgebruik thuis en op sociale media in Nederland, verschilt van veel van bovengenoemde onderzoeken doordat het de taaldiversiteit in heel Nederland in kaart brengt net zoals de Staat van het Nederlands (2021). Het CBS onderzoek verschilt echter van de Staat van het Nederlands omdat het zich op een representatieve steekproef baseert en door het relatief hoge aantal respondenten, namelijk 7652. De Staat van het Nederlands baseert zich op vrijwillige deelname van 3195 respondenten in Nederland. Tenslotte categoriseren we de talen en dialecten anders dan in Staat van het Nederlands (2021): we onderscheiden dialecten, de drie regionale talen Fries, Nedersaksisch en Limburg, Nederlands en andere talen zoals Engels, Turks, Pools, Spaans. De Staat van het Nederlands schaaft het Fries onder overige talen in Nederlands terwijl wij het Fries volgens de erkenning van de Nederlandse overheid onder de regionale talen rekenen.

Het doel van dit artikel is een beschrijvende statistiek te leveren zodat helder wordt hoeveel inwoners op dit moment welke talen, regionale talen en dialecten in Nederland spreken. Deze informatie is van onschatbare waarde voor allerlei onderzoek in Nederland omdat de Nederlandse overheid deze tellingen niet zelf verricht. Precieze gegevens over taaldiversiteit in

Nederland, gebaseerd op toevalsteekproeven die de populatie weerspiegelen, ontbreken al decennialang.

In dit artikel presenteren we eerst de methode en een korte reflectie erop in sectie 2 en vervolgens de resultaten in sectie 3. In sectie 3 bespreken we eerst hoeveel talen en dialecten gerapporteerd zijn door alle respondenten en vervolgens presenteren we een regionaal profiel in de vorm van een overzicht per provincie (§ 3.1). Daarna bespreken we diverse bevolkingsgroepen in de vorm van uitsplitsingen naar geslacht, leeftijd, opleiding, huishoudsamenstelling en migratieachtergrond (§ 3.2). Zowel bivariate-, covariantie- als (multinominale) logistische regressieanalyses zijn toegepast. Tevens wordt ingegaan op de plekken waar buitenshuis een dialect, regionale taal, of een andere taal wordt gebruikt (§ 3.3). Vervolgens komt de meest frequente taalkeuze voor communicatie op sociale media aan de orde (§ 4). Het artikel wordt afgerond met enkele conclusies en discussie (§ 5).

2. Methode en reflectie

In het huidige artikel wordt gebruik gemaakt van het CBS onderzoek Sociale Samenhang en Welzijn (SSW) dat in 2019 onder 7652 personen van 15 jaar en ouder in Nederland is uitgevoerd. Het onderzoek SSW is gebaseerd op toevalsteekproeven onder de Nederlandse bevolking, die maandelijks getrokken worden. De respons bedraagt 54 procent. Om voor de selectiviteit te corrigeren is een weging toegepast op basis van de kenmerken geslacht, leeftijd, migratieachtergrond, burgerlijke staat, stedelijkheid, provincie, landsdeel, huishoudgrootte, inkomen en enquêtemaand. Personen zijn in het Nederlands online gevraagd om een vragenlijst in te vullen. Indien dit bij een geselecteerde persoon, ook na het versturen van twee reminders, geen respons opleverde, werd deze telefonisch of thuis bevestigd.⁶ In het gehele CBS onderzoek was maar beperkte ruimte voor opname van de taalvragen en daarom hebben we slechts drie taalvragen kunnen formuleren. De eerste vraag ‘Welke taal of dialect wordt bij u thuis *het meest* gesproken’ gaat uit van een meertalige thuissituatie en is geïnspireerd op een studie van Aarssen en Jongenburger (2000) voortbordurend op de studies van Guus Extra. Welke taal of dialect thuis het meest gesproken wordt, is vastgesteld op basis van een lijst met 111 talen en dialecten (zie bijlage Tabel A.3). Als de taal/dialect niet onder de 111 aanwezig was, kon de respondent kiezen voor de optie ‘andere taal of dialect’, met de vervolgvraag naar welke taal of dialect dat is. Behalve naar welke voertaal iemand thuis het *meest* spreekt, is voor de regionale talen,

het dialect en de andere talen zoals Engels, Berber, Vietnamees onderzocht op welke plekken deze taal of dialect nog meer wordt gesproken: (1) werk of school; (2) officiële instanties, zoals het gemeentehuis of in het ziekenhuis; (3) in winkels of de horeca; (4) woonplaats; (5) burens of vrienden. We hebben bepaalde domeinen samengevoegd om de respondent een ruime keus te geven bij het invullen namelijk of zij in een meer formeel domein – werk en school – en/of in een meer informeel domein – met burens en vrienden en/of in de publieke ruimte – in winkels of horeca deze taal/dialect spreken. Deze ruime keus kan natuurlijk ook lastig zijn voor de respondent. Deze domeinvragen zijn gesteld aan de groep die thuis vooral in een andere taal dan het Nederlands communiceert omdat we veronderstellen dat het Nederlands als een van de thuistalen eveneens buitenshuis gesproken zal worden.

Vervolgens is nagegaan in welke taal of dialect berichten op sociale media worden verstuurd. Er is een zorgvuldige test geweest op de drie geformuleerde vragen door het vragenlaboratorium van het CBS.

De volgende drie taalvragen zijn opgenomen in het CBS onderzoek Sociale samenhang en Welzijn:

1. De volgende vragen gaan over de talen of dialecten die u in het dagelijks leven spreekt of gebruikt.
  - a. Welke taal of welk dialect wordt bij u thuis het meest gesproken?
  - b. Indien de taal niet in de lijst voorkomt, vul dan ‘anders’ in.

Indien [Anders] of [Dialect]

- c. Welke taal of welk dialect is het dan?
2. Waar spreekt u deze taal of dit dialect nog meer?
    - Op het werk of op school
    - Bij officiële instanties, zoals het gemeentehuis of in het ziekenhuis
    - In winkels of de horeca
    - In het dorp of de stad waar u woont
    - Met burens of vrienden
  3. Welke talen of dialecten gebruikt u in berichten op sociale media? Denk aan Facebook, Twitter, WhatsApp, Instagram, Snapchat, Youtube, Google+, Pinterest of Swarm. U kunt maximaal vier verschillende talen of dialecten invullen. Indien u geen gebruik maakt van sociale media, vul dan ‘niet van toepassing’ in.

We zijn ons ervan bewust dat iedere enquête waarin taalvragen gesteld worden een ideologisch spanningsveld oplevert tussen de diverse benamingen die er aan ‘talen’ en ‘dialecten’ gegeven worden door onderzoekers en respondenten (Cornips 2020, Duchêne e.a. 2018). In deze bijdrage volgen we het toonaangevend KNAW rapport (2018) waarin voor Nederland een helder onderscheid gemaakt is tussen (1) dialecten, (2) regionale talen (Fries, Nedersaksisch en Limburgs), (3) Nederlands en (4) andere talen dan het Nederlands zoals Engels, Pools, Turks. Dit onderscheid sluit ook het beste aan bij de labels die de respondenten zelf hanteren. Hoe een label als dialect of taal vanuit de respondent wordt begrepen, is immers niet vanzelfsprekend en/of eenduidig. Belemans (2002, 16) beargumenteert bijvoorbeeld dat oudere Limburgers een dialect als statisch en aan hun generatie gebonden manier van spreken definiëren en vanuit die definitie vaststellen dat ‘de jeugd geen dialect meer spreekt.’ De jongste generatie is het daar absoluut niet mee eens en claimen vanuit een dynamische visie dat zij het hedendaags dialect spreken.

Bovendien is er in de interactie tussen de vragensteller en de respondent sprake van een cognitief proces dat op een theoretisch model stoelt, waarbij in de eerste fase de vraag door de respondent wordt geïnterpreteerd, waarna de benodigde informatie wordt gehaald op basis van de herinneringen van de respondent, om vervolgens tot een oordeel te komen en tenslotte dit oordeel omgezet wordt in een antwoord op de vraag (Tourangeau 1984, Tourangeau, Conrad en Couper 2013).

Verder verschillen onderzoekers van respondenten in het definiëren van labels omdat zij onder een label als bijvoorbeeld Nederlands zowel informele als formele vormen van standaardnederlands, tussentalige vormen, regiolecten, sociolecten als dialecten rekenen en zelfs regionale talen onder Nederlands kunnen rekenen (Staat van het Nederlands 2017, 9, zie Cornips & Van Hout 2019, 117 voor een problematisering daarvan).

Ook hanteren we het overkoepelende label ‘andere talen (naast Nederlands)’ in plaats van migrantentalen, buitenlandse talen of vreemde talen omdat (a) deze labels suggereren dat deze talen pas recent in Nederland gesproken worden of niet in Nederland thuishoren terwijl zij al generaties lang in Nederland gesproken worden en (b) er al een apriori onderscheid verondersteld wordt tussen Engelssprekenden (expatsprekers) versus sprekers van het Pools, Marokkaans-Arabisch, Turks (migrantentalen) etc.⁷

Tenslotte splitsen we in de volgende sectie de resultaten uit naar provincie zoals gebruikelijk in CBS-onderzoek maar met een vergelijking tussen provincies willen we niet suggereren dat provincies vanzelfsprekende talige

eenheden zijn en/of dat provinciegrenzen talige grenzen representeren. Het Nedersaksisch en Limburgs wordt ook over de nationale grenzen van Nederland gesproken in Duitsland en Vlaanderen evenals andere talen zoals Engels en Turks. We kunnen verder niet nuanceren binnen provincies zoals bijvoorbeeld voor urbanisatiegraad (belangrijk voor Friesland) of industrieel verleden (belangrijk voor voormalige Oostelijke Mijnstreek in Limburg) vanwege de steekproefgrootte.

3. Resultaten

In deze sectie bespreken we de resultaten die uitgesplitst zijn naar provincie (§ 3.1) en naar bevolkingskenmerken (geslacht, leeftijd, samenstelling huishouden, opleidingsniveau, gestandaardiseerd besteedbaar huishoudinkomen, en migratieachtergrond (§ 3.2). Zowel bivariate-, covariantie- als (multinominale) logistische regressieanalyses zijn toegepast (§ 3.3).

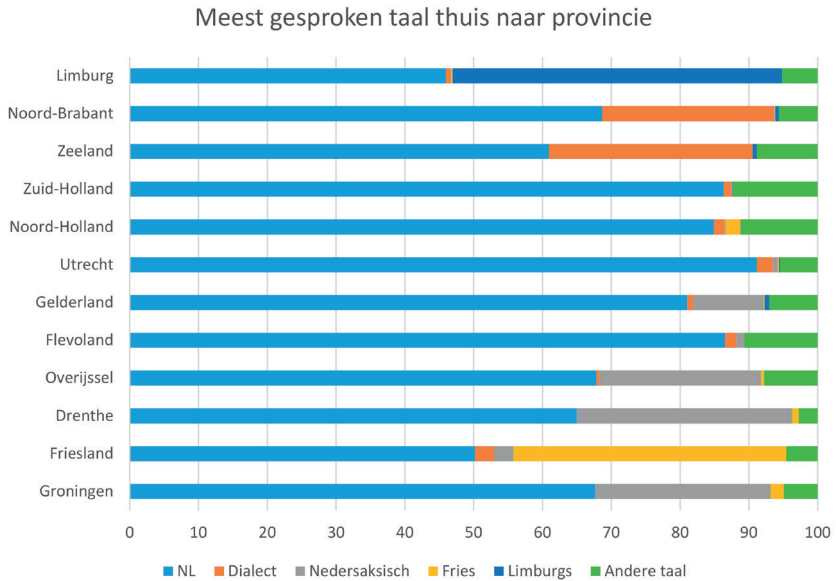
De 7652 personen die aan het onderzoek hebben meegedaan, rapporteren op vraag 1 dat zij tezamen 149 verschillende taalvariëteiten spreken.⁸ Ruim driekwart van de 15-plussers geeft aan dat dit Nederlands is. De rest spreekt thuis een regionale taal (10,2 procent), een dialect (5,4 procent) of een andere taal (8,2 procent). De regionale talen in Nederland betreffen het Nedersaksisch (4,8 procent), het Fries met uitzondering van Stadsfries (Leeuwarden en andere oudere steden) (2,0 procent) en het Limburgs (3,4 procent).⁹ Een andere taal is vaak het Engels (1,6 procent), Turks (0,9 procent), Marokkaans Arabisch/Berber (0,8 procent), Chinees/Mandarijn (0,4 procent) en Pools (0,4 procent).¹⁰

3.1. Detaillering naar provincie: Nederlands, andere taal, regionale taal en dialect

Een detaillering naar provincie leert dat in Utrecht het vaakst Nederlands thuis de voertaal is (91 procent), terwijl in Limburg een krappe minderheid thuis in het Nederlands communiceert (46 procent), de laagste score van alle provincies.

In Flevoland, Noord- en Zuid-Holland wordt met ruim 1 op de 10 het vaakst een andere taal gesproken. In Drenthe blijft dit beperkt tot 3 procent.

Het Nedersaksisch is de taal die vooral, met respectievelijk 31, 26 en 24 procent, in Drenthe, Groningen en Overijssel wordt gebezigd. Verder spreekt 40 procent van de Friezen het Fries, en 48 procent van de Limburgers het Limburgs.

Bron: CBS, SSW 2019.

In de provincies Zeeland en Noord-Brabant wordt relatief vaak thuis in een dialect dat niet behoort tot een van de regionale talen gecommuniceerd.

Voor deze uitsplitsing naar provincie is nagegaan in welke mate de verschillen in het taalgebruik thuis veroorzaakt worden door de samenstelling van de inwoners in de provincies. Indien de provincies niet zouden verschillen in de man-vrouw verhouding, de leeftijdsopbouw en het onderwijsniveau dan blijven de gepresenteerde resultaten nagenoeg overeind. Dit betekent dat deze regionale variaties in het gerapporteerde taalgebruik niet verklaard kunnen worden door deze drie kenmerken.

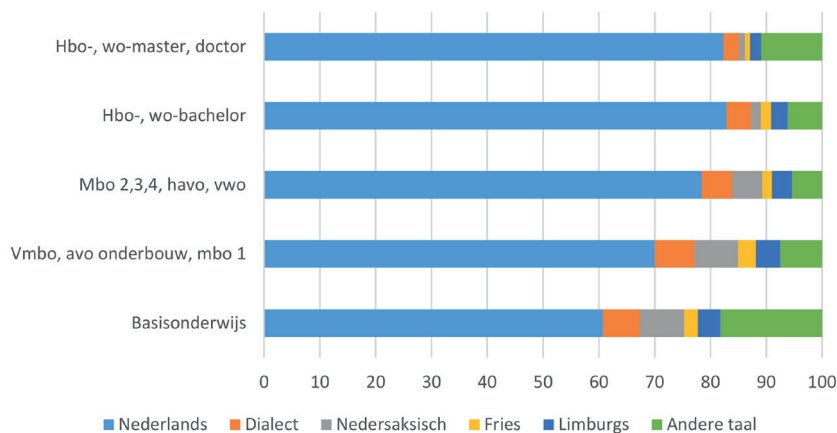
3.2 Variatie bij bevolkingsgroepen

Behalve sterke regionale verschillen in de meest voorkomende voertaal die thuis wordt gesproken, zijn er ook in het gerapporteerde taalgebruik veel variaties bij de bevolkingsgroepen.

Geslacht

Vrouwen spreken iets vaker Nederlands, en iets minder vaak een dialect of Nedersaksisch dan mannen, maar er zijn geen verschillen tussen mannen en vrouwen in het gebruik van het Fries, Limburgs of een andere taal.

Meest gesproken taal thuis naar opleiding

Bron: CBS, SSW 2019.

Leeftijd

Leeftijd is sterker onderscheidend. Van de groep van 15 tot 45 jaar communiceert 77 procent thuis in het Nederlands, 11 procent in een regionale taal of een dialect, en 12 procent gebruikt thuis een andere taal. Bij de 45 tot 55-jarigen doet dat respectievelijk 79, 14 en 7 procent. Een regionale taal of een dialect wordt door de 55-plussers met 21 procent beduidend vaker gebruikt.

Compositie huishouden

De compositie van het huishouden is ook gerelateerd aan de voertaal die thuis het meest wordt gebruikt. Paren zonder kinderen maken met 20 procent een bovengemiddeld gebruik van een regionale taal of een dialect. Bij de alleenstaanden is dat 16 procent, bij de paren met kinderen 13 procent, en bij de eenoudergezinnen 10 procent.

Opleidingsniveau

Ook opleiding maakt verschil. Zo neemt het Nederlands als voertaal thuis toe naarmate het opleidingsniveau hoger is: van 61 procent van de personen met alleen basisonderwijs tot zo'n 82 procent bij de hbo-ers en universitair geschoolden. Een andere taal wordt het meest gesproken door de laagst opgeleiden (18 procent), op afstand gevolgd door de hoogst opgeleiden (11 procent). Van de drie regionale talen en andere dialecten wordt door de hoger opgeleiden weinig gebruikt gemaakt. De relatie met opleiding verschilt

Tabel 1 Meest gesproken taal thuis naar bevolkingskenmerken

	Neder-lands	Dialect	Neder-saksisch	Fries	Limburgs	Andere taal
	%					
Man	74,9	5,9	5,4	2,0	3,4	8,4
Vrouw	77,4	4,9	4,2	2,1	3,4	8,0
15-24 jaar	77,1	4,4	3,2	2,0	2,0	11,2
25-34 jaar	76,4	4,3	2,9	1,2	2,5	12,8
35-44 jaar	76,8	4,2	2,1	2,1	2,6	12,1
45-54 jaar	79,2	4,9	5,0	1,4	2,8	6,7
55-64 jaar	75,0	7,8	5,6	2,1	4,0	5,5
65-74 jaar	73,9	5,9	7,6	3,4	4,8	4,4
75 jaar en ouder	73,3	6,2	8,8	2,6	6,4	2,8
Eenpersoonshuishouden	76,5	5,5	4,9	2,6	2,9	7,6
Paar zonder kinderen	74,5	6,5	6,3	2,4	4,7	5,5
Paar met kinderen	77,2	4,8	3,7	1,7	2,7	9,9
Eenoudergezin	79,2	3,6	3,7	0,8	2,3	10,4
Overig	72,9	3,7	3,2	1,1	4,3	14,8
Eerste (laagste) kwartiel	70,0	4,7	4,6	1,4	2,6	16,7
Tweede kwartiel	72,1	6,0	6,6	2,8	3,7	8,8
Derde kwartiel	78,5	6,0	5,1	2,2	3,9	4,4
Vierde (hoogste) kwartiel	82,6	4,9	3,5	1,7	3,4	3,9
Nederlandse achtergrond	79,6	6,6	5,9	2,6	4,0	1,4
Eerste generatie	54,8	0,6	0,5	0,0	0,0	44,2
Tweede generatie	76,9	2,2	1,6	0,2	3,3	15,8
Totaal	76,2	5,4	4,8	2,0	3,4	8,2

Bron: CBS/SSW 2019

echter wel tussen de drie regionale talen: waar het thuis communiceren in het Nedersaksisch sterk afneemt naarmate de opleiding hoger is (van 7,9 naar 1,2 procent), is deze variatie bij het Fries en het Limburgs veel geringer.

Het is dus veelbetekenend dat het Fries en Limburgs minder ‘gevoelig’ zijn voor geslacht en opleidingsniveau.

Inkomen

Ook is het huishoudinkomen vooral gerelateerd aan het gebruik van het Nederlands en een andere taal. Zo neemt het aandeel met Nederlands als voertaal toe, van 70 tot 83 procent, naarmate meer inkomen te besteden is. Is de voertaal een andere taal, dan neemt dit aandeel met een hoger inkomen af: 17 procent van het laagste kwartiel spreekt een andere taal, 9 procent van het tweede en 4 procent van het derde en vierde kwartiel. Veel minder variatie tussen de inkomensgroepen is er bij het gebruik van een dialect of een regionale taal.

Migratieachtergrond

Sterker onderscheidend is de migratieachtergrond, met de indeling Nederlands, eerste en tweede generatie. Van de eerste generatie spreekt 44 procent een andere taal, van de tweede generatie doet dat 16 procent, en van de groep met een Nederlandse achtergrond 1 procent. Dat gaat gepaard met het minder vaak gebruiken van het Nederlands als de voertaal thuis onder de eerste generatie (55 procent), terwijl de tweede generatie (77 procent) nauwelijks afwijkt van de Nederlandse groep (80 procent). Daarnaast communiceert de eerste generatie migranten nauwelijks in een regionale taal of dialect (1 procent), en blijft dit bij de tweede generatie beperkt tot 7 procent.

3.3 Regressieanalyses

Met logistische regressiemodellen is onderzocht in welke mate de bevolkingskenmerken gerelateerd zijn aan het taalgebruik thuis. Daarin zijn geslacht, leeftijd, de samenstelling van het huishouden, opleiding, inkomen en de migratieachtergrond opgenomen. De meeste resultaten bevestigen de bevindingen op basis van de bivariate tabellen (Tabel A.1).

Nederlands

Zo spreken meer vrouwen dan mannen thuis vooral Nederlands: de kans dat vrouwen thuis Nederlands spreken is 23 procent hoger ten opzichte van mannen (odds ratio = 1,23). Leeftijd is niet onderscheidend (Wald = 3,6; $p > 0,05$).

Naarmate het opleidingsniveau hoger is, is het Nederlands vaker de dominante taal. Tevens wordt er door de bovengemiddelde inkomensgroepen vaker Nederlands gesproken, en is het Nederlands vaker de voertaal bij de groep met een Nederlandse achtergrond ten opzichte van de migranten.

Dialect

Een dialect is thuis vaker de voertaal voor de 55- tot 65-jarigen dan voor de 15- tot 25 jarigen (odds ratio = 1,91). Hoger opgeleiden maken thuis minder vaak gebruik van het dialect dan de laagst opgeleiden. De kans dat groepen met een migratieachtergrond, vooral de eerste generatie, thuis in het dialect het meest met elkaar communiceren is zeer klein. De andere bevolkingskenmerken – geslacht, huishoudsamenstelling en inkomen – spelen geen aanvullende rol.

Nedersaksisch

Bij het Nedersaksisch als voertaal thuis is het patroon op sommige aspecten afwijkend van de resultaten van het dialect. Zo voeren mannen vaker gesprekken in het Nedersaksisch dan vrouwen, en zijn in deze regionale taal de 45-plussers actiever dan de 15- tot 45-jarigen. De middelbaar en vooral de hoger opgeleiden maken minder vaak gebruik van deze regionale taal dan de lager opgeleiden. En de groep met een Nederlandse achtergrond communiceert veel vaker in het Nedersaksisch dan de migrantengroepen.

Fries en Limburgs

Tevens worden de beide andere regionale talen, Fries en Limburgs, vrijwel niet door de migrantengroepen gesproken. De andere kenmerken zijn weinig onderscheidend. Het Fries wordt iets vaker door de groep met een vmbo-opleiding gesproken, en iets minder vaak door de groep met een universitaire opleiding. Leeftijd is gerelateerd aan het Limburgs: de 55-plussers gebruiken dit als voertaal vaker dan de jongere leeftijdsgroepen, en dan vooral de 15- tot 25-jarigen. We zien hier dus een kentering in het gebruik van het Limburgs onder de jongere generaties (Cornips 2020).

Andere taal

Vrouwen en mannen onderscheiden zich niet in de mate waarin thuis een andere taal wordt gesproken. Jongeren gebruiken wel vaker een andere taal waarmee ze thuis communiceren dan vooral de 55-plussers. De groep met uitsluitend basisonderwijs, samen met de universitair geschoolden, spreken thuis vaker een andere taal dan andere, waaronder middelbaar, opgeleiden. Hier speelt de specifieke taal – Engels of andere taal – doorheen.¹¹

Voorts is, naast de separate analyses voor de zes onderscheiden talen en dialecten, ook nagegaan of de bevolkingsgroepen zoals mannen en vrouwen, lager en hoger opgeleiden, verschillen in het taalgebruik, waarbij de Nederlandse taalcategorie als referentie voor de vijf andere categorieën

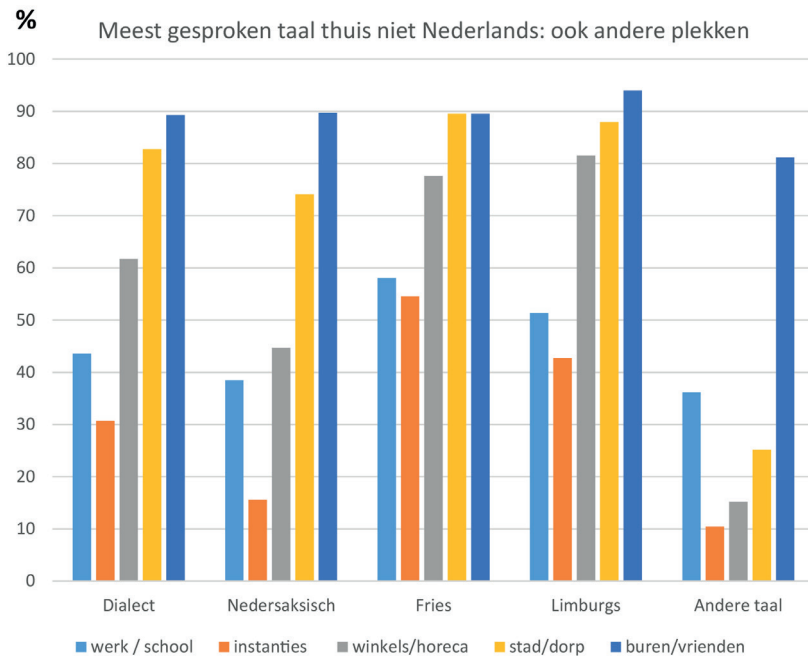
fungeert. Deze multinominale logistische analyse bevestigt in grote lijnen het eerder geschetste beeld (zie Schmeets & Cornips 2021).

3.4 Taalgebruik op andere plekken

In vervolgvragen is aan de groep die thuis vooral in een andere taal dan het Nederlands communiceert, gevraagd waar deze taal of dialect op nog meer plekken wordt gesproken: (1) werk of school; (2) officiële instanties, zoals het gemeentehuis of in het ziekenhuis; (3) in winkels of de horeca; (4) woonplaats; (5) burens of vrienden.

Regionale talen en dialect

Indien thuis meestal de regionale talen Fries of Limburgs worden gesproken, dan krijgt dat vaak ook een vervolg op andere plekken. Is dat Fries, de tweede officiële taal in Friesland, dan geeft een meerderheid aan dit ook te spreken op het werk of op school en bij officiële instanties zoals het gemeente- of ziekenhuis. En driekwart spreekt Fries ook in winkels en de horeca, en 9 op de 10 in hun woonplaats en met burens of vrienden. Een daarmee vergelijkbaar patroon zien we bij de groep die thuis meestal in het Limburgs met elkaar

Bron: CBS, SSW 2019.

communiceert. Wel is het aandeel dat Limburgs spreekt op het werk, de school en bij instanties iets kleiner, en het aandeel in winkels, horeca, en burens of vrienden iets groter. Het gebruik van het Nedersaksisch en een dialect buitenshuis is beduidend geringer. Wellicht verklaart dit gebruik tezamen met een mindere distributie naar geslacht en opleiding waarom het Limburgs en Fries iets bestendiger lijken te zijn in de periode na 1995 dan andere dialecten en Nedersaksisch (Versloot 2020, p.11).

Andere talen

Veruit het minst wordt een andere taal ook op andere plekken gesproken. De duidelijke uitzondering vormen de burens of vrienden: 8 op de 10 communiceert buitenshuis in de andere taal die meestal thuis wordt gesproken.

4. Taal op sociale media

Op sociale media, zoals Facebook, Twitter, WhatsApp, Instagram, is 95 procent actief (Tabel 2). Gevraagd is welke talen of dialecten gebruikt worden op sociale media. Van de 15-plussers gebruikt 83 procent veruit het meest het Nederlands om berichten te schrijven en op sociale media te plaatsen. Een andere taal, waaronder vooral het Engels, staat met 35 procent op de tweede plek. Op grote afstand, met 5 procent, volgt het dialect, en de drie regionale talen sluiten de rij met 4 procent (Nedersaksisch), en 2 procent (Fries en Limburgs).

4.1 Provincies

Er zijn weinig verschillen tussen de provincies in het gebruik van het Nederlands voor het schrijven van de berichten op sociale media. De inwoners van Zeeland zijn met 74 procent het minst, en die van Utrecht en Friesland met 86 procent het meest actief in het versturen van bijvoorbeeld twitter-berichten in het Nederlands. Meer contrasten zijn er te zien bij de dialecten en de regionale talen. Van de inwoners van de provincies Zeeland en Noord-Brabant maakt bijna 1 op de 5 gebruik van een dialect, in de andere provincies doet dit maximaal 1 op de 25. Het Nedersaksisch is vrijwel uitsluitend de voertaal op sociale media in het Oosten en Noorden van het land, en dat geldt specifiek voor de provincies Groningen en Drenthe (20 procent), Overijssel (15 procent) en Gelderland (8 procent). Van de inwoners van Friesland verstuurt 34 procent de berichten in het Fries, in andere provincies gebeurt dat nauwelijks tot niet. Een daarmee vergelijkbaar patroon geldt voor het Limburgs: van de Limburgers schrijft een kwart berichten in het Limburgs, buiten Limburg gebeurt dat vrijwel

Tabel 2 Taalgebruik op sociale media naar provincie

	Neder-lands	Dia-lect	Neder-saksisch	Fries	Lim-burgs	Andere taal	Niet actief op sociale media
	%						
Groningen	82,9	0,3	19,5	3,2	0,3	32,8	4,9
Friesland	86,0	2,2	1,6	34,2	0,0	28,1	3,5
Drenthe	83,3	0,0	19,6	1,4	1,2	21,0	5,0
Overijssel	83,5	0,8	14,8	0,5	0,1	26,9	5,4
Flevoland	81,9	2,3	2,1	1,1	0,0	41,5	4,1
Gelderland	82,8	2,3	7,8	0,8	0,6	30,2	5,7
Utrecht	86,2	3,8	0,4	0,5	0,6	37,0	4,9
Noord-Holland	84,4	2,2	0,6	1,5	0,1	45,2	3,9
Zuid-Holland	83,4	2,0	0,4	0,2	0,1	41,9	4,8
Zeeland	74,1	18,6	0,0	0,0	0,5	25,8	7,2
Noord-Brabant	78,6	18,5	0,1	0,1	1,5	30,1	5,4
Limburg	81,7	1,5	0,6	0,0	25,7	28,3	4,8
Totaal	82,7	4,8	3,5	1,9	2,1	35,2	4,9

Bron: CBS/SSW 2019

niet. Minstens 4 op de 10 inwoners van Noord- en Zuid-Holland en Flevoland schrijven op sociale media in een andere taal, zoals Engels, Turks of Pools. Dat is dubbel zoveel als in Drenthe.

4.2 Bevolkingsgroepen

Nederlands en andere taal

Geslacht

Vrouwen en mannen verschillen niet in het gebruik van het Nederlands op sociale media (Tabel 3). Mannen (38 procent) maken wel vaker gebruik van een andere taal, zoals in het Engels, Turks, Duits of Pools om met anderen via sociale media te communiceren dan vrouwen (33 procent).

Leeftijd

Ook is er weinig variatie tussen de leeftijdsgroepen in het gebruik van het Nederlands.¹² Wel is er een sterk en geleidelijk verband met leeftijd in het gebruik van een andere taal: het schrijven van berichten in een andere taal doet 54 procent van de 15- tot 25-jarigen, waarna dat afneemt tot 12 procent onder de 75-plussers.

Tabel 3 Taalgebruik op sociale media naar bevolkingskenmerken

	Ne- der- lands	Dia- lect	Neder- sak- sisch	Fries	Lim- burgs	An- dere taal	Niet actief op sociale media
	%						
Man	82,1	5,2	3,9	1,8	2,5	37,6	4,5
Vrouw	83,4	4,4	3,2	2,0	1,8	32,9	5,3
15-24 jaar	84,7	6,4	4,1	2,2	1,8	54,0	1,5
25-34 jaar	82,6	5,4	3,8	1,5	2,3	52,7	2,2
35-44 jaar	83,9	4,9	2,9	2,8	2,1	41,5	2,9
45-54 jaar	83,9	3,8	3,2	1,6	2,3	32,5	4,0
55-64 jaar	84,1	4,2	3,8	1,8	2,4	25,0	4,2
65-74 jaar	83,1	4,3	3,5	2,1	2,2	17,9	7,3
75 jaar en ouder	72,1	4,6	3,4	1,7	1,8	11,6	18,9
Eenpersoonshuishou- den	80,2	3,8	3,2	1,6	1,3	33,9	7,6
Paar zonder kinderen	82,0	4,9	4,1	2,3	2,4	27,6	6,1
Paar met kinderen	84,1	5,4	3,3	1,9	2,6	39,0	3,0
Eenoudergezin	86,8	4,2	3,4	1,8	1,2	44,6	2,3
Overig	83,1	5,5	2,8	1,4	1,9	58,0	2,8
Basisonderwijs	76,1	4,1	3,8	1,6	1,4	31,7	8,1
Vmbo, avo onderbouw, mbo 1	80,7	5,6	5,0	2,1	2,4	26,8	7,0
Mbo 2,3,4, havo, vwo	84,1	5,0	3,7	2,0	2,4	32,8	4,6
Hbo-, wo-bachelor	85,6	4,9	2,8	2,2	2,4	38,7	3,7
Hbo-, wo-master, doctor	85,1	2,9	1,5	1,3	1,0	52,1	2,7
Eerste (laagste) kwartiel	79,7	3,0	3,7	1,2	1,2	43,0	6,7
Tweede kwartiel	80,7	5,3	4,3	2,5	2,0	29,8	5,8
Derde kwartiel	84,3	5,9	3,6	2,3	3,1	30,3	4,8
Vierde (hoogste) kwartiel	86,0	4,7	2,9	1,7	2,0	37,3	3,5
Nederlandse achtergrond	84,1	5,6	4,3	2,5	2,5	27,5	5,3
Eerste generatie	71,9	0,9	0,3	0,0	0,2	68,0	3,6
Tweede generatie	85,8	3,4	1,4	0,1	2,0	52,9	3,6
Totaal	82,7	4,8	3,5	1,9	2,1	35,2	4,9

Bron: CBS/SSW 2019

Migratieachtergrond

De migratieachtergrond maakt meer verschil. Personen met een migratieachtergrond versturen beduidend vaker hun berichten in een andere taal dan de groep met een Nederlandse achtergrond. Migranten die zelf in het buitenland zijn geboren dus de eerste generatie versturen hun berichten, naast bijvoorbeeld in het Engels of het Turks, minder vaak in het Nederlands dan de tweede generatie of de groep met een Nederlandse achtergrond.

Compositie huishouden

Huishoudens met kinderen schrijven vaker in een andere taal op sociale media dan alleenstaande huishoudens of paren zonder kinderen.

Opleidingsniveau

Er is een relatie met het opleidingsniveau: de laagstopgeleiden zijn met 76 procent iets minder actief in het gebruik van het Nederlands dan gemiddeld. En waar het gebruik van een andere taal onder de lager en middelbaar opgeleiden beperkt blijft tot 27 tot 33 procent, is dit onder de hbo-ers 39 procent en onder de universitair geschoolden 52 procent. De relatie met inkomen is daar tegengesteld aan: de laagste inkomensgroep communiceert via de sociale media vaker in een andere taal dan vooral de middeninkomens.

Regionale taal en dialect

Geslacht

Er is weinig verschil tussen mannen en vrouwen in het gebruik van een dialect of de regionale talen Nedersaksisch, Fries en Limburgs voor het versturen van berichten op de sociale media. Met uitzondering van het Fries, doen mannen dat iets vaker dan vrouwen.

Leeftijd

Evenmin zijn er grote verschillen tussen de leeftijdsgroepen.

Opleidingsniveau

Bij de drie regionale talen is opleiding alleen duidelijk onderscheidend voor het Nedersaksisch: de lager en middelbaar opgeleiden maken daar meer gebruik van dan de hoger opgeleiden. Ook bij het gebruik van een dialect wordt dit iets minder gedaan door de universitair geschoolden dan de andere opleidingsgroepen.

Met regressiemodellen is nagegaan of dergelijke verschillen tussen bevolkingsgroepen ook tot uitdrukking komen indien gecontroleerd wordt voor

de onderlinge relaties tussen deze groepen (zie tabel A.2). Jongeren schrijven bijvoorbeeld vaker hun berichten op sociale media in een andere taal dan het Nederlands, en aangezien de groepen met een migratieachtergrond, vooral de tweede generatie, gemiddeld jonger zijn is het op voorhand niet duidelijk of er sprake is van een leeftijdseffect en/of een effect van migratieachtergrond. Deze resultaten bevestigen in grote lijnen de bevindingen in tabel 3. Een uitzondering is dat, na deze correctie, vrouwen iets vaker berichten versturen in het Nederlands dan mannen (odds ratio is 1,14).

4.3 Taal thuis en op sociale media

Er is een duidelijk verband tussen de taal of dialect die thuis het meest wordt gesproken en in welke taal via sociale media wordt gecommuniceerd (Tabel 4). Is Nederlands de dominante taal thuis, dan wordt in 86 procent Nederlands ook op sociale media gebruikt. Daarnaast geeft iets meer dan 1 op de 3 aan (ook) zich in een andere taal op sociale media te uiten. Beduidend minder vaak komt de combinatie thuis Nederlands en op sociale media een dialect of regionale taal voor.

Indien thuis vooral een andere taal de voertaal is, dan worden de berichten op sociale media door deze groep in 82 procent van de gevallen (ook) in een andere taal geschreven. Tevens wordt dit door 68 procent (ook) in het Nederlands gedaan, en slechts sporadisch in een dialect of regionale taal. Het beeld bij de drie regionale talen is dat het thuis het meest spreken in het Nedersaksisch, Fries of Limburgs gepaard gaat met het schrijven van berichten in het Nederlands: dit doet 77 tot 83 procent. Indien thuis een

Tabel 4 Taalgebruik op sociale media naar meest gesproken taal thuis

Taal thuis	Taal op sociale media						
	Nederlands	Dialect	Nedersaksisch	Fries	Limburgs	Andere Taal	Niet actief op sociale media
	%						
Nederlands	85,9	3,8	2,7	1,0	1,1	34,1	4,5
Dialect	68,8	33,1	0,5	0,5	0,3	16,1	8,8
Nedersaksisch	76,8	0,9	27,5	0,9	0,0	10,5	8,5
Fries	83,0	0,7	2,0	53,9	0,0	20,5	4,6
Limburgs	82,4	1,2	0,4	0,0	37,0	23,8	6,1
Andere Taal	67,7	0,8	0,5	0,3	0,5	81,5	1,8
Totaal	82,9	4,8	3,5	1,9	2,2	35,3	4,7

Bron: CBS/SSW 2019

regionale taal de voertaal is, dan wordt deze taal ook regelmatig toegepast voor het schrijven van de berichten op sociale media. Is de voertaal thuis Nedersaksisch, dan uit 28 procent van degenen die daarvan op sociale media actief zijn zich (ook) in het Nedersaksisch. Bij de Limburgse groep is dat met 37 procent vaker het geval en de Friese groep spant met 54 procent de kroon. Wordt thuis vooral een dialect gesproken, dan gebruikt daarvan 33 procent (ook) dialect om hun berichten in het dialect te versturen. De sterke positie van het Fries op sociale media komt zeer waarschijnlijk omdat Fries een gestandaardiseerde schrijftaal is die onderwezen wordt op school terwijl dat niet of nauwelijks geldt voor dialecten, Limburgs en Nedersaksisch.

5. Conclusie en discussie

Dit artikel geeft een overzicht van het gerapporteerde taalgebruik thuis en op de sociale media op basis van unieke gegevens verzameld in 2019 onder 7652 personen van 15 jaar of ouder in het CBS onderzoek Sociale Samenhang en Welzijn. Dit onderzoek betreft een representatieve toevalsteekproef die een leemte vult in kennis over actuele informatie over de omvang en samenstelling van talige diversiteit thuis en op sociale media in Nederland. De Nederlandse overheid houdt niet zelf bij welke talen de inwoners van Nederland spreken (KNAW 2018, 22) waardoor de samenstelling en mate van taaldiversiteit in Nederland voor beleid geschat moet worden. Dit gebeurt op basis van 'herkomst/achtergrond' van inwoners van Nederland (KNAW 2018, 14). Onze beschrijvende studie die gerapporteerd taalgebruik over taalkeuze thuis, werksituatie, op school, in de woonplaats, bij instanties en op sociale media centraal neemt, informeert zowel de Nederlandse overheid als onderwijsinstellingen (de Graaf e.a. 2019) veel preciezer. Er zijn 149 verschillende talen en dialecten gerapporteerd die thuis het meest als voertaal worden gesproken. Dit is een onderschatting. Indien meer personen benaderd zouden zijn, is het aannemelijk dat meer talen naar voren zouden komen. Daarnaast is het onderzoek met een Nederlandse vragenlijst uitgevoerd, waardoor mensen die onvoldoende het Nederlands beheersen voor het invullen van de online vragenlijst, voor een telefonisch vragengesprek of bij een thuisbezoek, vaker niet aan het onderzoek kunnen of willen meedoen.

Een groepering van deze talen leert dat bij ruim driekwart meestal thuis in het Nederlands wordt gecommuniceerd. Bij 25 procent van de bevroegde mensen domineert thuis dus niet het Nederlands: 8,2 procent spreekt thuis het meest een andere taal; 10,2 procent spreekt het meest een regionale taal (4,8 procent het meest Nedersaksisch; 3,4 procent het meest Limburgs,

2,0 procent het meest Fries), en 5,3 procent het meest dialect. De vier meest gesproken andere talen thuis zijn het Engels (1,6 procent), Turks (0,9 procent), Marokkaans Arabisch/Berber (0,8 procent), Chinees/Mandarijn (0,4 procent) en Pools (0,4 procent).

Evident komt naar voren dat er grote regionale verschillen zijn in het taalgebruik thuis en op sociale media. Vooral als er thuis in een dialect of een regionale taal wordt gecommuniceerd, dan gebeurt dat vaak ook op andere plekken zoals op school of werksituatie, in de woonplaats, en bij instanties. Dat geldt echter veel sterker voor het Fries en het Limburgs dan voor het Nedersaksisch en een dialect. Dit betekent dat in Friesland en in Limburg het Fries en het Limburgs sterker verankerd zijn in de publieke ruimte van de samenleving dan het Nedersaksisch en de dialecten die veelal in Noord-Brabant en Zeeland gesproken worden.

Naast de regionale aspecten is in dit artikel ingegaan op de verschillen tussen bevolkingsgroepen in het taalgebruik. Zo spreken meer vrouwen dan mannen thuis vooral Nederlands, en ook versturen vrouwen die actief zijn op de sociale media hun berichten iets vaker in het Nederlands dan mannen. Vrouwen en mannen verschillen echter niet in de mate waarin thuis Fries of Limburgs wordt gesproken, maar wel communiceren vrouwen iets minder vaak in een dialect, Nedersaksisch of in een andere taal.

Het opleidingsniveau zorgt voor veel verschil in taalgebruik. Naarmate het opleidingsniveau hoger is, is het Nederlands vaker de dominante taal. Daarnaast maken de laagstopgeleiden iets minder gebruik van het Nederlands om hun berichten via de diverse sociale media te versturen dan hoger opgeleiden.

De relatie met opleiding verschilt tussen de drie regionale talen: waar het thuis communiceren in het Nedersaksisch sterk afneemt naarmate de opleiding hoger is, is deze variatie bij het Fries en vooral het Limburgs veel geringer. Dit komt overeen met de recente studie van Veldeke in Limburg.¹³ Zowel het Fries als het Limburgs zijn dus minder gerelateerd aan geslacht en opleidingsniveau.

Een andere taal wordt het meest gesproken door zowel de laagst- als de hoogst opgeleiden. Hier doorheen speelt dat laag opgeleiden vaak talen zoals Turks, Marokkaans en Pools spreken en bij hoog opgeleiden relatief vaak Engels de voertaal thuis is. Dit ligt echter anders bij het schrijven op sociale media: het gebruik van een andere taal op sociale media neemt toe naarmate het niveau van de opleiding hoger is.

Leeftijd is weinig onderscheidend bij de zes onderscheiden thuishalen. Duidelijke uitzonderingen zijn het Nedersaksisch en het Limburgs: beide regionale talen worden thuis vaker door ouderen dan jongeren gesproken. Ook afwijkend is het schrijven van berichten in een andere taal: een

meerderheid van de 15- tot 25-jarigen doet dat waarna dit met het vorderen van de leeftijd afneemt tot 1 op de 9 van de 75-plussers.

De grootste verschillen in het taalgebruik komen door migratieachtergrond, en dan vooral door de eerste generatie. Dit komt vooral bij het spreken thuis naar voren: waar 1 procent van de groep zonder migratieachtergrond, dus de ‘Nederlandse’ groep in een andere taal communiceert, doet 44 procent van de eerste (met migratieachtergrond) dat, en 16 procent van de tweede generatie. En waar 28 procent van de groep zonder migratieachtergrond (‘Nederlandse’) (ook) berichten in een andere taal verstuurt, doet 68 procent van de eerste (met migratieachtergrond) dat en 53 procent van de tweede generatie.

Op basis van de CBS bevindingen kan de Nederlandse overheid een visie ontwikkelen die een duidelijkere taalkeuze in het onderwijs, zorg, politie, juridische sector, internationale betrekkingen, culturele cohesie en handel en economie betreffen volgens de nu geldende bestuurs- en onderwijswetten (zie aanbevelingen KNAW 2018, 22).

Een andere insteek is in welke mate het taalgebruik verbonden is aan specifieke kenmerken van sociale cohesie zoals het vertrouwen dat mensen hebben in de samenleving en in welke mate ze meedoen met de samenleving. Is bijvoorbeeld de binding met de samenleving sterker of zwakker onder mensen die een regionale taal of een dialect spreken dan onder degenen die uitsluitend of vooral in het Nederlands communiceren? De labels ‘regionale taal’ en ‘dialect’ krijgen vooral sprekers in grensregio’s of de zogenaamde periferie van Nederland opgeplakt (Cornips, de Rooij en Stengs 2012). In deze gebieden kan er veelal sprake zijn van weinig sociale cohesie zoals Zuid-Limburg, Oost-Groningen en Delfzijl en omgeving (Schmeets, 2018a;b). In vervolgonderzoek wordt nagegaan of, en zo ja op welke wijze, thuistaal een rol speelt in verschillen in sociaal kapitaal: in sociale contacten, in het verlenen van informele hulp aan anderen, in vrijwilligerswerk, in politieke participatie, en ook in vertrouwen in andere mensen en in instituties. Dergelijk onderzoek zal ook de diversiteit in de andere talen moeten betrekken.

Noten

1. We danken Henk Bloemhoff, Roeland van Hout, Edwin Klinkenburg, Jos Swanenberg, Arjen Versloot en Martijn Wieling voor hun suggesties op een eerdere versie van dit artikel. De auteurs alleen zijn verantwoordelijk voor deze eindversie.
2. Een omissie is dat wij het gebruik van Nederlandse Gebarentaal (NGT) als thuistaal niet bevroegd hebben.

3. Ruim 3500 personen hadden zich aangemeld voor dit online onderzoek.
4. De percentages voor Nedersaksisch stegen nog meer als de vraag gesteld werd of ze Nedersaksisch 'kunnen spreken'.
5. Zie <https://www.veldeke.net/de-stand-van-het-limburgs/>
6. Zie: <https://www.cbs.nl/nl-nl/onze-diensten/methoden/onderzoeksomschrijvingen/korte-onderzoeksbeschrijvingen/sociale-samenhang-en-welzijn>
7. In een vervolgstudie wordt nader ingegaan op de andere talen. Zo wordt Engels vooral door de hoogst opgeleiden gesproken, en Turks, Marokkaans en Pools door de laagst opgeleiden (Cornips & Schmeets, onder review).
8. Deze resultaten zijn ook grotendeels gepresenteerd in een working paper (Schmeets & Cornips 2021).
9. Meegerekend zijn ook de Nedersaksische gemeenten in Utrecht (Bunschoten), Noord-Holland (Huizen en Laren), Flevoland (Urk) en Friesland (Ooststellingwerf en Weststellingwerf). Met dank aan Harrie Scholtmeijer.
10. We hebben Marokkaans Arabisch (MA)/Berber (Tamazight (Atlasberber), Tashelhit (Sousberber) en Tarafit (Rifberber) samen genomen omdat de percentages voor MA en Berber laag zijn.
11. Deze resultaten waarbij andere talen apart zijn geanalyseerd vallen buiten dit artikel, maar zijn wel beschikbaar.
12. Natuurlijk is wel het type sociale media gerelateerd aan leeftijd, bijvoorbeeld Twitter versus Snapchat, maar dat valt buiten het bereik van de vraagstelling in het onderzoek.
13. Zie <https://www.veldeke.net/de-stand-van-het-limburgs/>

Literatuur

- Aarssen, Jeroen en Willy Jongenburger. 2000. *Talen en Culturen in het Utrechtse Lombok en Transvaal. Een survey-studie*. Amsterdam: Stichting Beheer IISG/TCULT.
- Belemans, Rob. 2002. *Eindrapport over de Limburg-enquête*. Leuven: KU Leuven.
- Bloemhoff, Henk. 2008. "Taal­sociologische aspecten." In *Handboek Nedersaksische Taal- en Letterkunde*, geredigeerd door Henk Bloemhoff, Jurjen van der Kooi, Hermann Niebaum en Siemon Reker, 294-323. Assen: Van Gorcum.
- CBS Data en methoden. <https://www.cbs.nl/nl-nl/onze-diensten/nieuwe-data-en-methoden-voor-statistiek>
- Cornips, Leonie. 2020. "The impact of preschool attendance on children's bi-dialectism in The Netherlands: Why toddlers may stop speaking a regional language (Limburgish) at home." *Language in Society* 49, nr. 3: 333-355. <https://doi.org/10.1017/S0047404520000275>

- Cornips, Leonie en Roeland van Hout. 2020. "De staat van het Limburgs. Subtiele verschillen weerspiegelen taalpolitieke opvattingen over het Limburgs." *Veldeke Jaarboek 2019*: 115-124.
- Cornips, Leonie, Vincent de Rooij en Irene Stengs. 2012. "Carnavalesk taalgebruik en de constructie van lokale identiteiten." *Dutch Journal of Applied Linguistics* 1, nr. 1: 15-40.
- Cornips, Leonie en Hans Schmeets. Onder review. "The use of dialect and regional language in the Netherlands on social media: what, when, by whom, and for what purpose."
- De Graaf, Anna, Steven Delarue en Kevin De Coninck, red. 2019. *Antwoorden op vragen over omgaan met meertaligheid in het onderwijs in het Nederlandse taalgebied*. Meertalig.nl, Meertaligheid.be en Nederlandse Taalunie.
- Driessen, Geert. 2006. "Ontwikkelingen in het gebruik van regionale talen en dialecten in de periode 1995-2003." *Toegepaste Taalwetenschap in Artikelen*, 75, nr. 1: 103-113, 118.
- Driessen, Geert. 2012. *Ontwikkelingen in het gebruik van Fries, streektaalen en dialecten in de periode 1995-2011*. ITS, Radboud Universiteit Nijmegen.
- Duchêne, Alexandre, Philippe N. Humbert en Renata Coray. 2018. "How to ask questions on language? Ideological struggles in the making of a state survey." *International Journal of the Sociology of Language* 252: 42-72.
- Extra, Guus. 2004. "Taal en identiteit. De vitaliteit van minderheidstalen in vergelijkend perspectief." *Taal en Tongval* 56, nr. 17: 109-134.
- Goeman, Ton en Willy Jongenburger. 2009. "Dimensions and determinants of dialect use in the Netherlands at the individual and regional levels at the end of the twentieth century." *Dialect death in Europe? International Journal of Sociology of Language* 196/197: 31-72.
- Hilte, Lisa, Vandekerckhove, Reinhild & Daelemans, Walter. 2018. "Adolescents' social background and non-standard writing in online communication." *Dutch journal of applied linguistics*, 2-25.
- Jongbloed-Faber, Lysbeth, Jolie de Loo en Leonie Cornips (2017). "Regional languages on Twitter: a comparative study between Frisian and Limburgish." *Dutch Journal of Applied Linguistics* 6, nr. 2: 174-196
- Jongenburger, Willy en Jeroen Aarssen. 2001. "Linguistic and cultural exchange and appropriation: a survey study in a multi-ethnic neighbourhood in The Netherlands." *Journal of multilingual and multicultural development* 22, nr.4, 293-308.
- Klinkenberg, Edwin. L., M. H., Stefan en R.J. Jonkman. 2018. *Taal yn Fryslân. De folgjende generaasje-2018*. Provinsje Fryslân.
- KNAW. 2018. *Talen in Nederland – Talen voor Nederland*, Amsterdam: KNAW.
- Nguyen, Dong, Dolf Trieschnigg en Leonie Cornips. 2015. Audience and the use of minority languages on Twitter. *Proceedings of the Ninth AAAI International Conference on Web and Social Media (ICWSM-2015)* p. 666-669.
- Schmeets, Hans. 2018. "Vertrouwen op de kaart" *Statistische Trends*, mei 2018: 1-23.

- Schmeets, Hans. 2018. "Participatie op de kaart" *Statistische Trends*, september 2018: 1-24.
- Schmeets, Hans en Leonie Cornips. 2021. "Talen en dialecten in Nederland. Wat spreken we thuis en wat schrijven we op sociale media?". *Statistische Trends*, 16-7-2021. <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/statistische-trends/2021/talen-en-dialecten-in-nederland>
- Staat van het Nederlands. 2017. *Onderzoeksrapport 2017. Over de taalkeuzes van Nederlanders en Vlamingen in het dagelijks leven*. Meertens Instituut, Universiteit Gent, Taalunie. https://www.meertens.knaw.nl/cms/images/nieuws2017/Staat_van_het_Nederlands_-_Onderzoeksrapport_2017.pdf
- Staat van het Nederlands. 2019. *Onderzoeksrapport 2019. Over de taalkeuzes van Surinamers in het dagelijks leven en meer over die van Nederlanders en Vlamingen*. Meertens Instituut, Universiteit Gent, Taalunie.
- Staat van het Nederlands. *Onderzoeksrapport 2021. Over de verschuivende taalkeuzes van Surinamers, Vlamingen en Nederlanders in het dagelijks leven*. Meertens Instituut Nederland, Universiteit Gent België & Instituut voor de Opleiding van Leraren en Anton de Kom Universiteit van Suriname.
- Swanenberg, Jos (red.). 2006. *Verslag van het onderzoek naar dialectgebruik en -attitude in Noord-Brabant, de enquête "Brabants 2005", en aanbevelingen voor provinciaal beleid*. 's-Hertogenbosch: Stichting het Brabants.
- Tourangeau, Roger 1984. "Cognitive science and survey methods." In *Cognitive Aspects of Survey Methodology: Building a Bridge between Disciplines*, geredigeerd door Thomas B. Jabine, Miron L. Straf, Judith M. Tanur en Roger Tourangeau, 73-100. Washington, D.C.: National Academy Press,
- Tourangeau, Roger, Frederick Conrad en Mick Couper. 2013. *The Science of Web Surveys*. Oxford: Oxford University Press.
- Vandekerckhove, Reinhild en Judith Nobels. 2010. "Code eclecticism: linguistic variation and code alternation in the chat language of Flemish teenagers." *Journal of sociolinguistics*: 657-677.
- Van de Velde, Hans, Ton van de Wijngaard, Martine Schrier, Jos Swanenberg en Veronique de Tier. 2008. "Limburgs kalle, wie sjteit 't d'r mit?" *Jaarboek Veldeke* 2007: 56-72.
- Versloot, Arjen. 2020. "Streektaaldood in de Lage Landen." *Taal en Tongval* 72, nr. 1: 7-16.

Appendix

Tabel A.1 Logistische regressies: meest gesproken taal thuis naar achtergrondkenmerken

	Nederlands		Dialect		Nedersaksisch		Fries		Limburgs		Andere taal						
	Wald	O.R.	Wald	O.R.	Wald	O.R.	Wald	O.R.	Wald	O.R.	Wald	O.R.					
Vrouw (man=ref)	12,5	1,23	***	4,1	0,81	*	9,8	0,70	**	0,2	1,07	0,0	0,98	4,3	0,80	*	
Leeftijd																	
15-24 jaar (= ref.)	3,6			15,3		*	23,8		***	6,9		20,5		**	45,6		***
25-34 jaar	0,9	0,90		1,6	1,34		3,7	1,64		1,1	0,68	3,5	1,76		7,8	0,58	**
35-44 jaar	0,9	0,90		2,1	1,38		0,1	1,08		0,4	1,22	3,6	1,77		9,8	0,55	**
45-54 jaar	0,6	0,92		2,7	1,40		13,8	2,27	***	1,6	0,66	4,6	1,84	**	18,8	0,42	***
55-64 jaar	3,5	0,81		9,9	1,91	**	10,6	2,14	**	0,6	0,78	9,3	2,38	**	23,2	0,34	***
65-74 jaar	1,4	0,87		0,4	1,16		11,8	2,35	***	0,0	1,04	10,6	2,68	**	20,0	0,33	***
75 jaar en ouder	0,9	0,89		0,4	1,17		13,0	2,52	***	0,9	0,71	19,1	3,83	***	29,9	0,18	***
Samenstelling huishouden																	
Eenpersoonshuishouden (=ref.)	18,0		**	2,7			1,7			7,3		7,6			17,8		**
Paar zonder kinderen	9,4	0,78	**	0,3	1,09		1,4	1,20		1,0	0,80	4,2	1,46	*	4,4	1,44	*
Paar met kinderen	2,0	0,88		0,5	0,89		0,4	1,12		3,6	0,62	1,3	1,28		8,2	1,57	**
Eenoudergezin	2,9	1,27		1,0	0,76		0,2	1,12		5,3	0,22	*	0,3	1,20	1,6	0,74	
Overig	1,7	0,78		0,3	0,79		0,6	1,38		0,6	0,59	5,1	2,51		0,4	1,21	
Opleiding																	
Basisonderwijs (=ref.)	107,6		***	23,4		***	67,7		***	11,6		7,8		*	39,3		***
Vmbo, avo onderbouw, mbo 1	5,9	1,29	*	0,4	0,88		1,1	0,83		0,1	1,10	0,2	0,90		8,6	0,58	**
Mbo 2,3,4, havo, vwo	44,8	1,97	***	5,3	0,64	*	8,3	0,59	**	2,3	0,62	0,9	0,79		28,7	0,39	***

Hbo-, wo-bachelor	66,6	2,60	***	8,9	0,52	**	40,3	0,19	***	1,5	0,65	2,6	0,64	11,3	0,51	***
Hbo-, wo-master, doctor	55,4	2,78	***	14,9	0,34	***	29,8	0,13	***	4,3	0,37	5,6	0,45	0,3	0,88	
Inkomen huishouden																
Eerste (laagste) kwartiel (=ref.)	27,0		***	1,9			4,7			3,3		2,2		57,2		***
Tweede kwartiel	0,1	1,02		0,0	1,02		1,3	1,21		2,7	1,59	0,4	1,15	2,9	0,78	
Derde kwartiel	5,3	1,22	*	0,3	1,09		0,2	1,08		2,0	1,51	2,0	1,36	31,7	0,41	***
Vierde (hoogste) kwartiel	20,1	1,52	***	0,3	0,90		0,6	0,86		0,6	1,26	1,0	1,26	44,0	0,32	***
Migratieachtergrond																
Nederlands (=ref.)	122,2		***	45,7		***	41,8		***	10,2		**	0,0	677,9		***
Eerste generatie	122,2	0,39	***	28,2	0,08	***	25,9	0,09	***	0,0	0,00	0,0	0,00	677,9	42,36	***
Tweede generatie	2,5	0,86		18,8	0,32	***	17,1	0,30	***	10,2	0,10	**	0,0	221,6	10,27	***
Intercept	9,1	1,65	**	49,2	0,11	***	51,5	0,09	***	43,4	0,04	***	93,6	60,3	0,10	***
Nagelkerke R-kwadraat	0,076			0,058			0,107			0,073		0,058		0,418		

* p < 0,05; ** p < 0,01; *** p < 0,001

Bron: CBS/SSW 2019

Tabel A.2 Logistische regressies: taalgebruik op sociale media naar achtergrondkenmerken

	Nederlands		Dialect		Nedersaksisch		Fries		Limburgs		Andere taal		Niet actief op sociale media				
	Wald	O.R.	Wald	O.R.	Wald	O.R.	Wald	O.R.	Wald	O.R.	Wald	O.R.	Wald	O.R.			
Vrouw (man=ref.)	4,1	1,14	*	1,6	0,87	3,0	0,80	0,4	1,11	2,2	0,78	20,4	0,78	***	0,0	1,00	
Leeftijd																	
15-24 jaar (= ref.)	35,1		***	12,6		*	10,8		13,3	*	3,8		450,5	***	142,6	***	
25-34 jaar	0,4	0,92		0,2	1,09	0,8	1,23	1,5	0,65	3,1	1,75	29,2	0,59	***	4,1	2,01	
35-44 jaar	0,2	0,94		0,1	0,94	0,2	0,89	1,2	1,38	0,6	1,29	92,0	0,39	***	8,0	2,53	
45-54 jaar	0,7	0,90		4,9	0,64	*	0,1	0,92	1,9	0,65	1,5	1,45	160,9	0,30	***	15,3	3,33
55-64 jaar	0,1	0,95		3,2	0,68	0,4	0,86	2,9	0,56	1,8	1,53	219,2	0,21	***	15,6	3,48	
65-74 jaar	0,3	0,93		3,5	0,63	3,7	0,58	2,1	0,60	0,8	1,38	234,0	0,15	***	29,7	5,72	
75 jaar en ouder	22,4	0,51	***	1,2	0,76	3,7	0,55	2,9	0,49	0,2	1,18	225,2	0,09	***	78,0	15,70	
Samenstelling huishouden																	
Eenpersoonshuishouden (=ref.)	6,1			2,3		5,2		4,6		7,2		13,0		*	5,4		
Paar zonder kinderen	0,3	1,05		1,8	1,26	4,1	1,48	*	2,5	1,50	3,3	1,65	0,0	0,99	3,1	0,78	
Paar met kinderen	0,7	1,08		1,5	1,24	0,1	1,07	0,1	0,94	5,6	1,92	*	4,6	0,84	*	0,6	0,87
Eenoudergezin	6,0	1,50	*	0,2	1,12	0,1	1,08	0,1	0,90	0,0	0,98	0,1	0,97		3,2	0,52	
Overig	0,0	1,01		0,7	1,36	0,0	1,00	0,0	0,96	1,0	1,77	3,5	1,38		0,0	0,94	

Tabel A3. Lijst met 111 voorgegeven talen in onderzoek en indeling in zes groepen

Achterhoeks	2	Deens	6	Hongaars	6	Limburgs	6	Papiaments	6	Terschellings	5
Afrikaans	6	Dialect (van het Nederlands)	5	Iers	6	Lingala	6	Pashto	6	Thais	6
Akan/Twi/Ghanees	6	Dinka	6	Islands	6	Litouws	6	Pools	6	Tigrinees/Eritrees	6
Albanees	6	Drents	2	Italiaans	6	Luxemburgs	6	Portugees	6	Tsjechisch	6
Amelands	5	Duits	6	Ivanan	6	Macedonisch	6	Punjabi	6	Tsjesjeens	6
Amharisch/Ethipisch	6	Engels	6	Jamaicaans	6	Malen(i)ke	6	Roemeens	6	Turks	6
Armeens	6	Farsi	6	Japans	6	Maltees	6	Romanes/Sinti	6	Twents	2
Azeri/Azerbeidjaans	6	Fins	6	Javaans	6	Mandarijn	6	Russisch	6	Urdu/Pakistaans	6
Bahasa/Indonesisch	6	Frans	6	Jiddisch	6	Marokkaans-Arabisch	6	Saramaccans	6	Utrechts en omstreken	5
Balinees	6	Fries	3	Kaapverdisch	6	Mauritiaans	6	Schots	6	Veluws	5
Bambara	6	Gallisch	6	Kantonees	6	Midlands	6	Servisch	6	Vietnamees	6
Berbers	6	Georgisch	6	Kennemerlands	5	Mina	6	Shwahili	6	Nederlands	1
Bildts	5	Gikyu	6	Khmer/Cambodjaans	6	Moluks/Maleis	6	Slowaaks	6		
Bosnisch	6	Grieks	6	Koerdisch	6	Mongools	6	Spaans	6		
Brabants	5	Gronings	2	Koellumerlands	5	Nedersaksisch	2	Sranan Tongo	6		
Bulgaars	6	Gujarati	6	Koreaan	6	Nepalees	6	Stadsfries	5		
Bulu/Kamroens	6	Hausa	6	Krio	6	Noors	6	Stellingwerfs	2		
Catalaans	6	Hebreeuws/vriet	6	Kroatisch	6	Nuntali	6	Syrisch/Turoyo	6		
Chinees	6	Hind(ustan)i	6	Laz(isch)	6	Oekraïens	6	Tagalog/Filipijs	6		
Dari	6	Hmong	6	Lets	6	Oezbeeks	6	Tamil	6		
Nederlands	1	Nedersaksisch	2	Fries	3	Limburgs	4	Dialect	5	Andere taal	6

Bron: CBS/SSW 2019